

Aan het algemeen bestuur

bezoekadres Dokter Van Deenweg 186
postadres Postbus 60
8000 AB Zwolle
telefoon 088 - 233 12 00
internet wdodelta.nl
bank Nederlandse Waterschapsbank Den Haag
IBAN NL66NWAB0636756882
BIC NWABNL2G
KvK 6420 8338

datum 30 november 2021 ons kenmerk Z/19/026267-182166 behandeld door Arjan Verhoeff
portefeuillehouder M.F. Wichard e-mail Arjanverhoeff@wdodelta.nl
onderwerp Aanpak PFAS

Geacht bestuur,

In uw vergadering van 15 december 2020 over de vervolgaanpak van opkomende stoffen in de periode 2020-2027, heeft u aangegeven graag op de hoogte te worden gehouden van de tussentijdse ontwikkelingen. Binnen het dossier opkomende stoffen is de PFAS-problematiek enkele jaren geleden breed in de belangstelling komen te staan. Wij willen u met deze brief graag tussentijds informeren over de wijze waarop wij hier als waterschap mee omgaan.

De aanpak van PFAS komt terug in alle drie beleidssporen die u voor de voor de aanpak van opkomende stoffen heeft vastgesteld (Z/19/026267):

1. Bijdragen aan ontwikkeling duurzame verwijderingstechnieken in afvalwater;
2. Onderzoek risico's watersysteem;
3. Bronaanpak.

Het afgelopen jaar zijn wij met al deze sporen actief aan de slag gegaan. Per spoor kunnen wij hier in relatie tot PFAS het volgende over melden.

Ad. 1 Er zijn diverse mogelijkheden verkend om een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van verwijderingstechnieken die minder energie en grondstoffen vergen. Wij hebben het voornemen om met enkele andere waterschappen te gaan participeren in een tweejarig pilotonderzoek op de proeflocatie bij de RWZI Emmen. Dit onderzoek gaat naar verwachting begin volgend jaar van start onder het Innovatieprogramma Medicijnverwijdering met een maximale bijdrage van 75% vanuit I&W/STOWA. In een proefopstelling worden de mogelijkheden van een biologische verwijderingstechniek voor opkomende stoffen onderzocht in combinatie met fosfaatverwijdering. Dit laatste aspect is ook relevant voor onze KRW-opgave op RWZI's.

Uit recent onderzoek van de STOWA volgt dat PFAS op alle onderzochte RWZI's wordt aangetroffen en dat er tijdens het zuiveringsproces op grootschalige wijze PFAS verbindingen worden omgezet naar andere typen PFAS (STOWA 2021-46).

PFAS betreft echter een zeer lastige stofgroep om te zuiveren, ook met aanvullende technieken op RWZI's. De stofgroep is zodanig ontwikkeld dat het bijna onmogelijk is om deze met gangbare en bewezen technieken aan te pakken. Er wordt nog volop onderzoek verricht of en naar de wijze waarop deze stoffen zuiveringstechnisch in de afvalwaterketen zouden kunnen worden aangepakt. Wij volgen deze ontwikkelingen.

Ad. 2 Eind dit jaar levert de STOWA onder de Kennisimpuls Waterkwaliteit het nieuwe onderzoeksinstrumentarium op voor het bepalen van de risico's van toxische mengsels. WDODelta is hier nauw bij betrokken, zowel als lid van de gebruikerscommissie als door het faciliteren van een tweetal praktijkcases om de methodiek uit te testen. Inmiddels is er ook een specifieke biologische toxiciteitstest voor PFAS ontwikkeld en aan de methodiek toegevoegd. Het nieuwe instrumentarium moet zich nog in de praktijk bewijzen. Wij hebben het voornemen om hier de komende jaren gefaseerd mee aan de slag te gaan om de risico's voor ons watersysteem in beeld te houden.

Ad. 3 PFAS is niet of nauwelijks afbreekbaar en hoopt zich steeds verder op in het milieu. Omdat de stoffen zeer breed worden toegepast en zeer slecht te zuiveren zijn, is het noodzakelijk om deze bij de bron aan te pakken. Mede op grond van een lobby van de Unie van Waterschappen zet Nederland met een aantal andere landen in op een Europees totaalverbod op de toepassing van de stofgroep als geheel genomen (er zijn 3.000 tot 9.000 verschillende PFAS-stoffen). Zie ook [Waterschappen pleiten voor totaalverbod PFAS | Unie van Waterschappen \(uvw.nl\)](#). Dit niet alleen om te voorkomen dat de cyclus in 'toelating productie en aangetoond milieueffect' zich steeds kan blijven herhalen met het eenvoudigweg verplaatsen van een fluoratoom, maar ook omdat deze stoffen in het milieu én op RWZI's in meer schadelijke varianten over kunnen gaan.

Op de kortere termijn proberen wij zelf de emissies van PFAS en overige Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) via het vergunningeninstrumentarium aan te pakken. Hierbij hebben wij ook een verbinding gelegd met spoor 2 door het nieuwe toxiciteitsinstrumentarium in te zetten op een aantal typen bedrijfslozingen. Verder zijn wij hierover in gesprek met de Omgevingsdiensten die namens de gemeenten en provincies de vergunningverlening, toezicht en handhaving verzorgen voor de indirecte lozingen op de riolering. Onze eigen bevoegdheden beperken zich hierbij tot advisering en ondersteuning. Uit de eerste ervaringen volgt echter dat de aanpak van ZZS via het vergunningenspoor in de praktijk zeer complex ligt. Dit komt bijvoorbeeld door de veelheid aan (onbekende) stoffen, een gebrek aan normen en voorschriften, kennis en aan een concreet (en afdwingbaar) handelingsperspectief. Vooralsnog ligt het accent dan ook vooral op het verkrijgen van meer inzicht in de samenstelling van bedrijfsafvalwater met opkomende stoffen.

Tot slot is de provincie Overijssel zeer recent gestart met het project 'Overijsselse Harmonisatie ZZS'. Wij nemen deel aan de projectgroep die een Plan van Aanpak laat opstellen met acties die de provincie kan doen in de komende twee jaren. Onderdeel daarvan zijn acties die de omgevingsdiensten namens de provincie zullen uitvoeren en concrete suggesties voor acties die de gemeenten en waterschappen kunnen (laten) uitvoeren.

Voor ons noordelijk deel is de RUD Drenthe gestart met een inventarisatie van ZZS in o.a. afvalwater dat wordt geloosd op de riolering. Ook hier zijn wij als WDODelta bij betrokken.

Het dagelijks bestuur van het
Waterschap Drents Overijsselse Delta

de secretaris

de dijkgraaf

E. de Kruijk

D.S. Schoonman